



Svet pasje komunikacije

Eva Pacher
Leonida Lešnik



*Interna uporaba – člani Kinološkega društva Ptuj

VOLKOV

imajo sposobnost sklepanja kompromisov

Kompromis: za posameznika najbolj ugoden izhod iz neke situacije



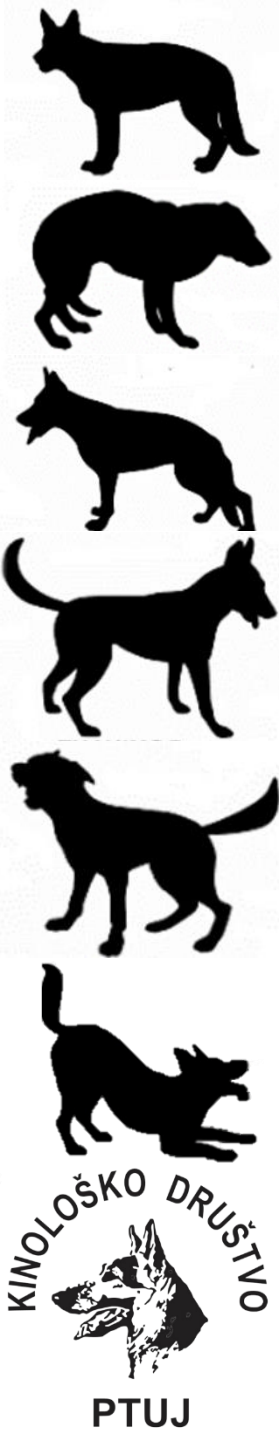
Vir: internet

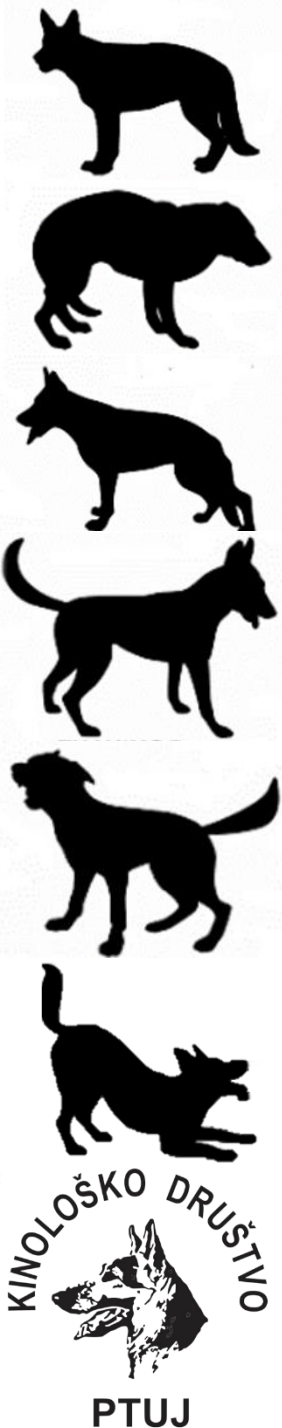


Vir: internet



Vir: internet

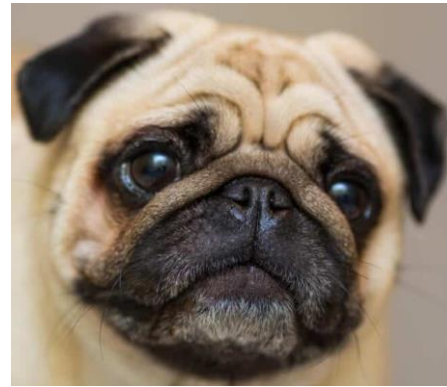




- Psi imajo enake socialne sposobnosti pri preprečevanju konfliktov kot volkovi – psi so potomci tudi volkov, šakalov itd., zato je njihova medsebojna komunikacija podobna ali celo enaka kot pri volkovih.
- Psi so krdelne živali, ki rešujejo konflikte, ko pride do konflikta med nami in našimi psi, se moramo zamisliti in poiskati vzrok. V skoraj vseh primerih bo vzrok pri nas. Psi, ki imajo normalne možnosti za razvoj svoje govorice v družbi drugih psov, bodo praviloma dobro delovali v družbi in uspešno reševali konflikte. Če se zdi, da so izgubili del tega ključnega komunikacijskega sistema, je pogosto zato, ker so jih ljudje kaznovali, ko so se poskušali umiriti, in si znakov ne upajo več uporabljati. Morda so izgubili možnost komuniciranja zaradi nenehnega ustrahovanja in napadov drugih psov, po možnosti agresivnih in nasilnih, ki so jih napadli, vsem miritvenim znakom navkljub.

PSI

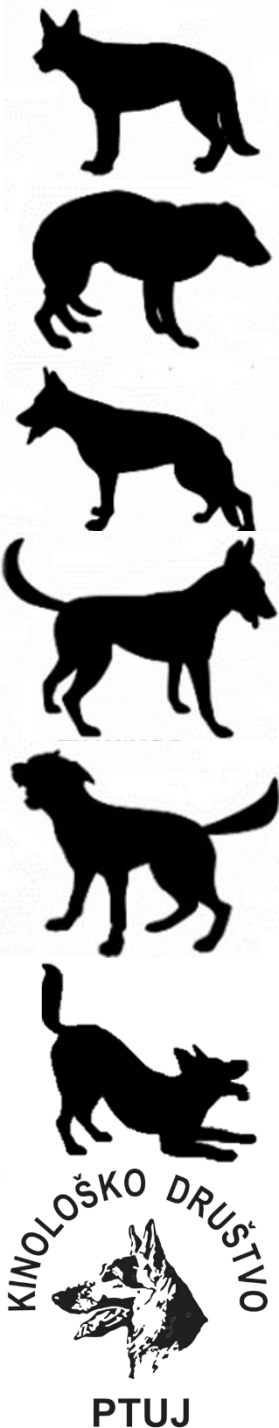
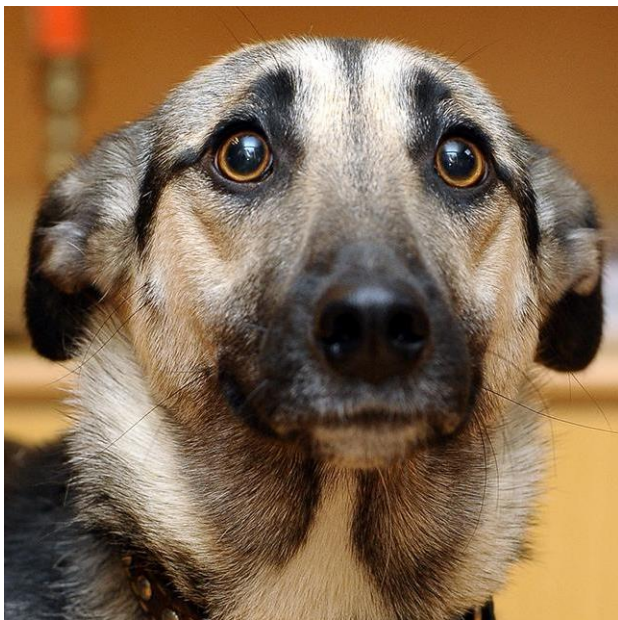
Velikokrat telesna komunikacija otežena → človeški vpliv na fenotip (izgled) pasem



Poznavanje telesnih signalov

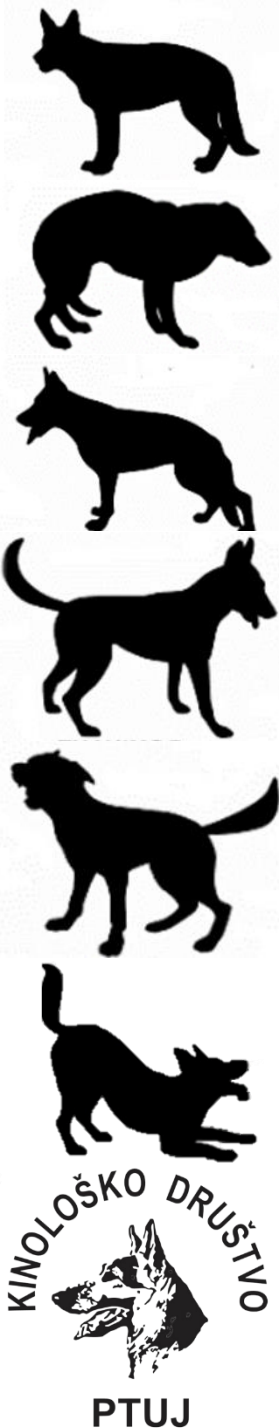
Posredovanje signalov – cela pojava psa
– deli telesa psa

Psi lažje sprejemajo **vizualne** signale od zvočnih, kar lahko s pridom uporabljamo pri treningu.



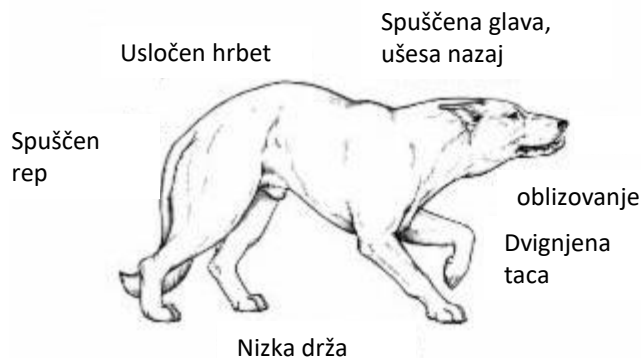
Pomeni telesnih signalov

- ❖ grozilni ali oddaljitveni signali (renčanje, kazanje zob, ...),
- ❖ agresivni signali (napad, obramba),
- ❖ podreditveni signali,
- ❖ miritveni signali.



Pozornost:

Pes je pozoren na okolico. Ta pozicija telesa lahko hitro preide v katerokoli drugo pozicijo.

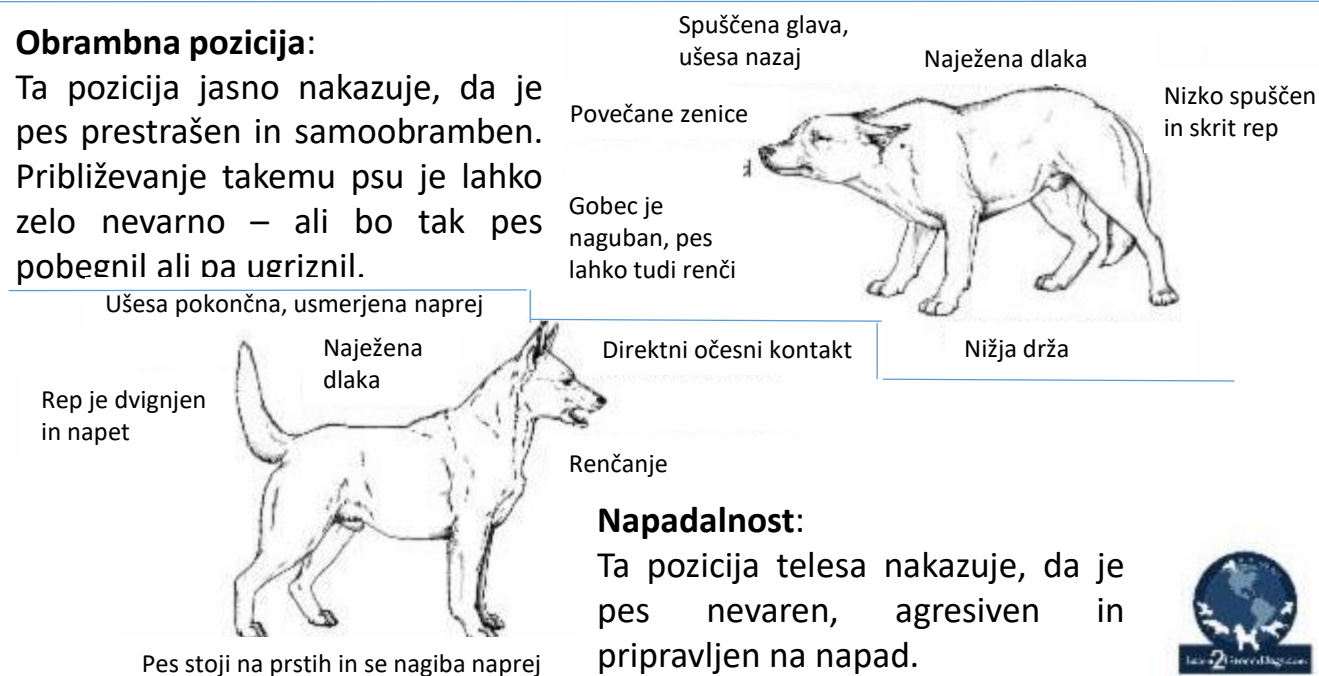


Podrejenost:

Pes se izogiba direktnemu očesnemu stiku, kot znak podrejanja dvigne tace. Glava in telo sta nizko in med tem se pes se obližuje. Velikokrat tak pes hodi okrog človeka ali druge živali in išče njegovo potrditev oz. sprejetje.

Obrambna pozicija:

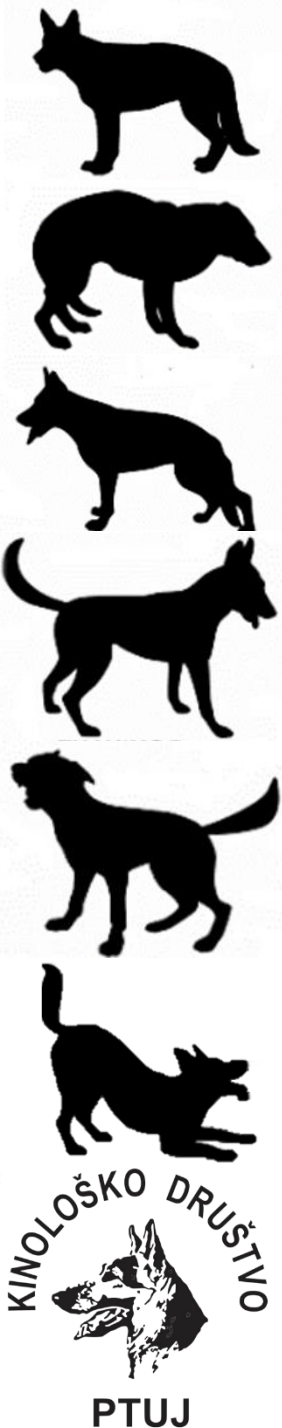
Ta pozicija jasno nakazuje, da je pes prestrašen in samoobramben. Približevanje takemu psu je lahko zelo nevarno – ali bo tak pes pobegnil ali pa ugriznil.



Napadalnost:

Ta pozicija telesa nakazuje, da je pes nevaren, agresiven in pripravljen na napad.





- Repertuar pasje govornice vključuje tudi tisto, čemur bi lahko rekli grozilni ali oddaljitveni znaki. Sem sodijo kazanje zob, renčanje, lajanje in zaganjanje. Njihov cilj je zagotoviti, da tisto, kar povzroča nelagodje ostane na razdalji ali se prestraši. Med stvarmi, ki se psom zdijo grozeče sta jeza in agresija, hoja naravnost, sklanjanje nad njimi, strmenje, fiksiranje z rokami... Praviloma pa bo pes skušal neprijetno situacijo najprej pomiriti.
- Cilj uporabe miritvenih signalov je vedno preprečevanje konflikta, psi se vedno (razen ekstremni primeri psov oz. reaktivnih psov) želijo izogniti konfliktu, zato je tudi naša naloga, da se mi naučimo in razumemo njihov jezik sporazumevanja, kakor mi želimo da se psi našega.
- Namen miritvenih znakov je izogibanje grožnjam in težavam, umirjanje stresa in nelagodja, živčnosti, preglasnih zvokov in drugih neprijetnih stvari. Znake lahko uporabljajo tudi kot način samopomiritve.
- Kdo uporablja te znake? Psi so krdelna bitja, zato jih uporabljajo prav vsi psi po celem svetu, ne glede na obliko ali pasmo psa. Kar pomeni, da lahko tudi ljudje komuniciramo s psi ne glede na izvor. Nekaterе pasme uporabljajo določene znake bolj kot druge, ker bolj ustrezajo njihovemu videzu. Očitno je za psa, ki mu dlaka prekriva oči lažje, da se oblizne ali obrne glavo, če želi biti razumljen, kot pa da uporablja oči, kot to počnejo številne druge pasme. Kljub temu pa bodo razumeli znake, ki jih uporabljajo drugi psi in druge pasme.

UŠESA

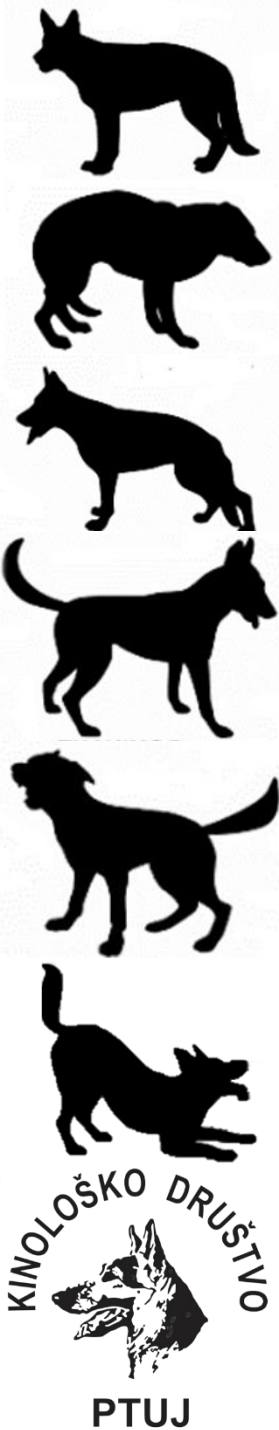
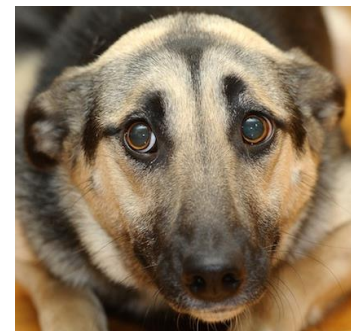
Pozornost, samozavest,
grožnja, agresija



Prijateljstvo, prijazni
nameni, miritveni signal

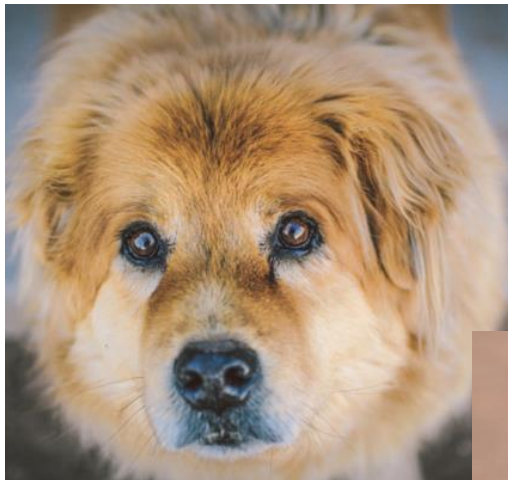


Podrejanje, strah



OČI

Pozornost, samozavest



Pogost izraz dominance → strmenje direktno v oči

Negotovost, miritveni signal



Bolj kot je pes negotov, manjše so oči.

Miritveni signali:

- mežikanje,
- umikanje pogleda,
- zaprte oči (ekstremen miritven signal).



REP

- **Stabilizator za ravnotežje (predvsem, kadar hočejo »izpeljati« ovinek z večjo hitrostjo).**
- **Poudari ostale signale izražene z obrazom ali pozicijo telesa.**

Samozavest, dominanca



Negotovost, podrejanje



agresija + negotovost = spuščen rep

Mahanje z repom:

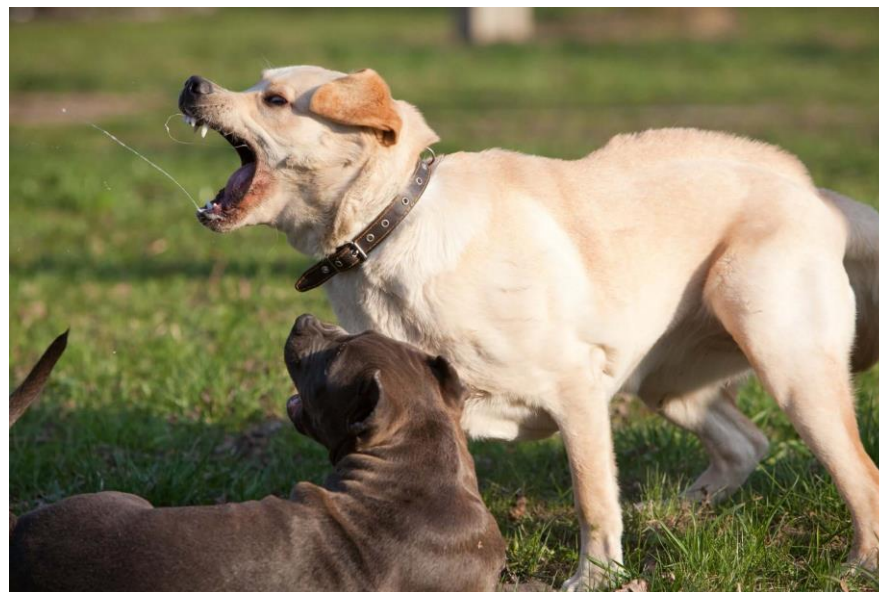
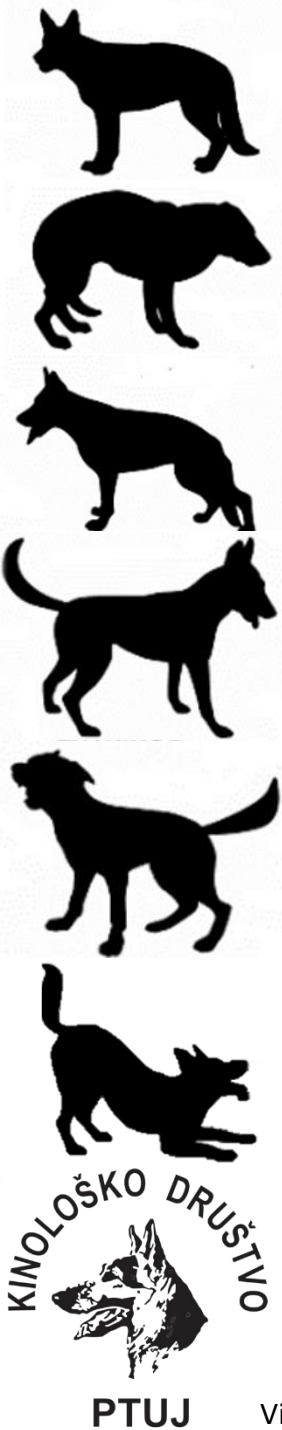
- Rep visoko dvignjen, kratki in rahli zamahi → znak dominance.
- Široko mahanje z repom v horizontalni poziciji → pozdrav sproščenega psa s prijateljskimi nameni.

Znak popolne podrejenosti:

Psi spustijo rep čisto med zadnje noge ali se celo uležijo na hrbet in spustijo kakšno kapljico urina, nato z mahanjem verjetno širijo vonj naokrog.



naježena dlaka (po celem hrbtu, po vratu, ob korenu repa, ali kombinacije tega) → največkrat znak presenečenja ali strahu in negotovosti



POZOR - lahko je tudi pasemska značilnost!



PHU QUOC RIDGEBACK

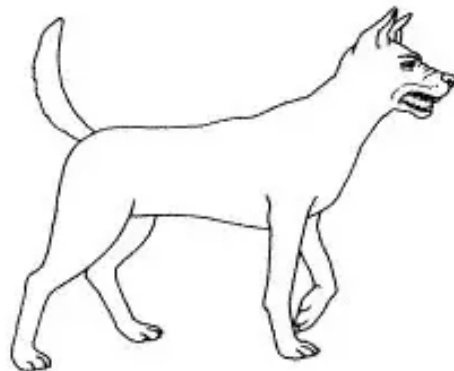


RHODESIAN RIDGEBACK

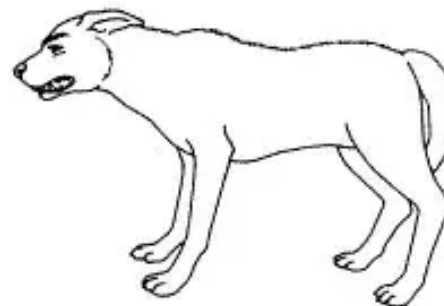


THAI RIDGEBACK

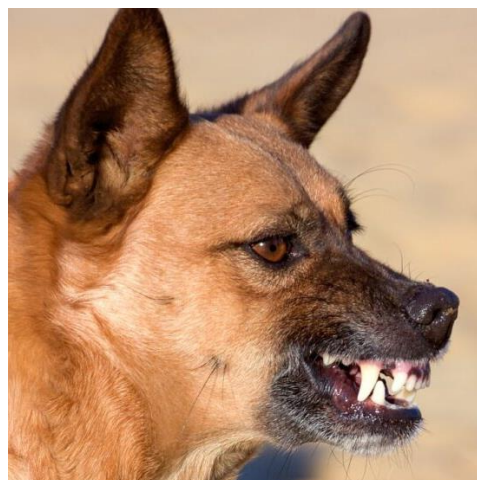
Opozorilni signali in agresivni signali



Agresiven pes
(dominanten)



Prestrašen pes
(tudi takšen lahko postane agresiven)

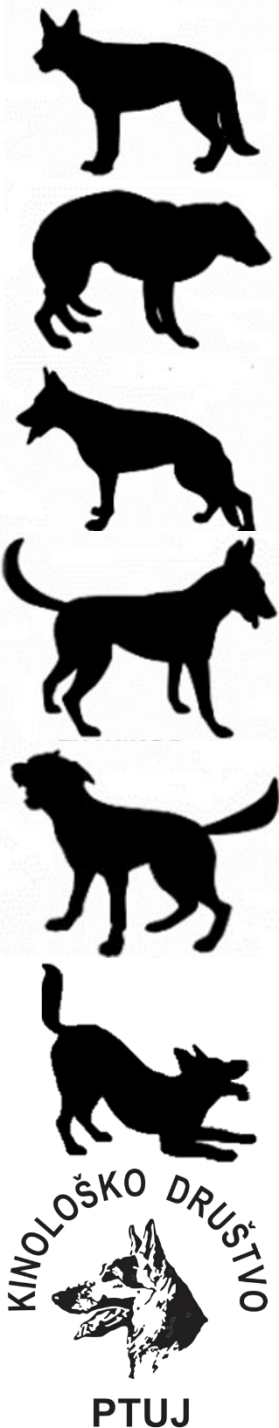


Dominantnost, samozavest:

- ustnice pomaknjene naprej in nagubane
- pokončna ušesa
- široko odprte oči
- pokončna glava in
- visoko nošen rep

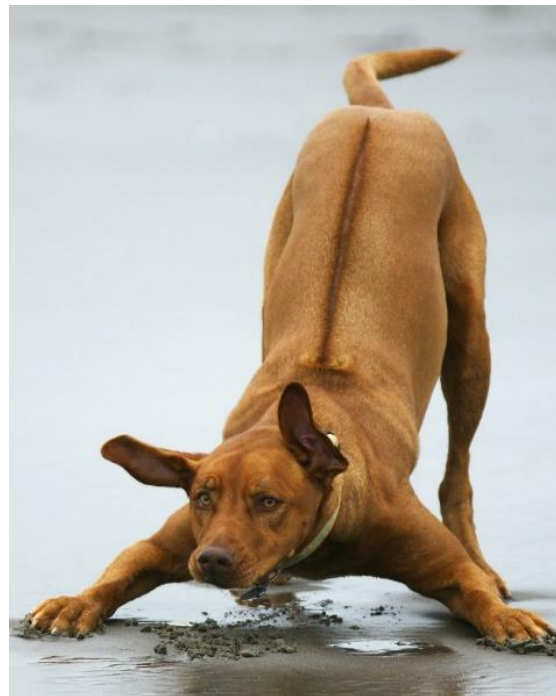
Negotovost:

- ustnice pomaknjene nazaj
- poležena ušesa
- majhne oči
- spuščena glava in
- spuščen rep



*Interna uporaba – člani Kinološkega društva Ptuj

Povabilo k igri – "playbow"



Vir slik: internet

Nadomestna vedenja

Kadar želi pes občutek nelagodja nadomestiti z vedenjem, ki ga povezuje z ugodjem.

- ❖ Naskakovanje – v času parjenja
- izven časa parjenja

Znak dominance

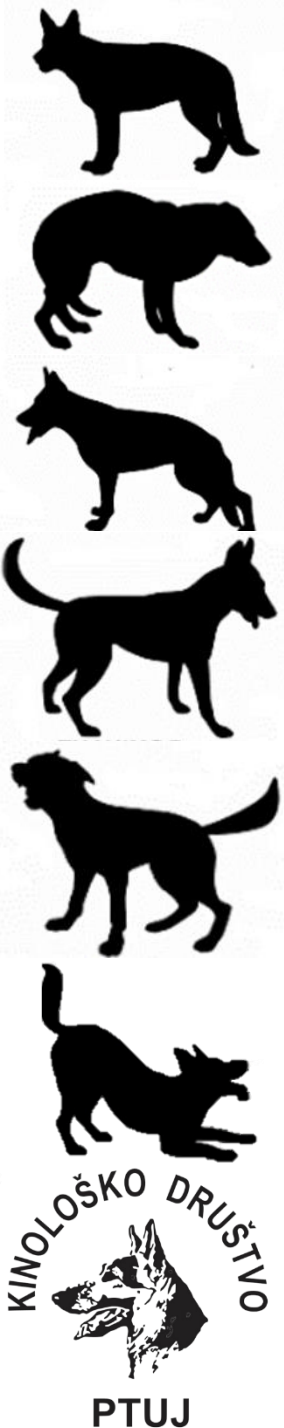
Nadomestno vedenje (npr. nadomestilo strahu, negotovosti)



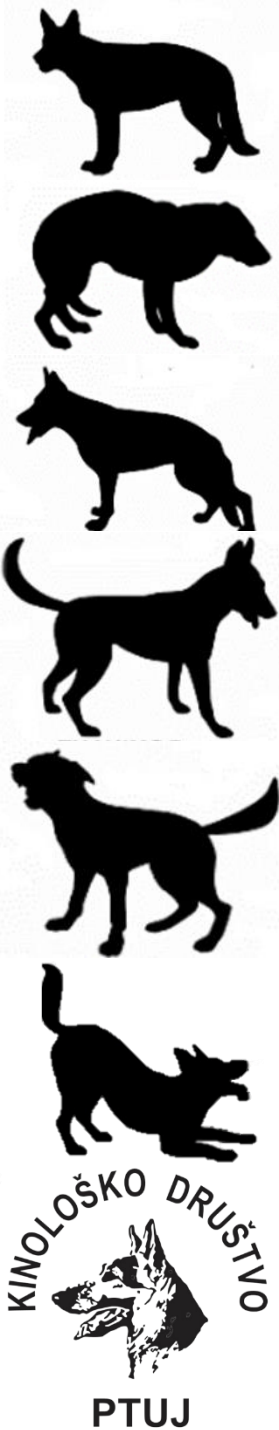
- ❖ **Markiranje** – označevanje okolja ali kot nadomestno vedenje v primeru negotovosti (npr. bližanje neznanega psa, ...)



- ❖ **Vohljanje po tleh** – raziskovanje okolja ali kot nadomestno vedenje v primeru negotovosti (npr. bližanje neznanega psa, ko pes ne ve kaj od njega pričakujemo, ...)



- ❖ **Zehanje** – ko so utrujeni oz. pogosteje za UMIRITEV NASPROTNIKA; zehanje kot nadomestno vedenje – ko skrbnik ošteva psa



Miritveni signali

CILJ: preprečevanje konfliktov, izogibanje grožnjam, težavam, umirjanje stresa, nelagodja, živčnosti, ...

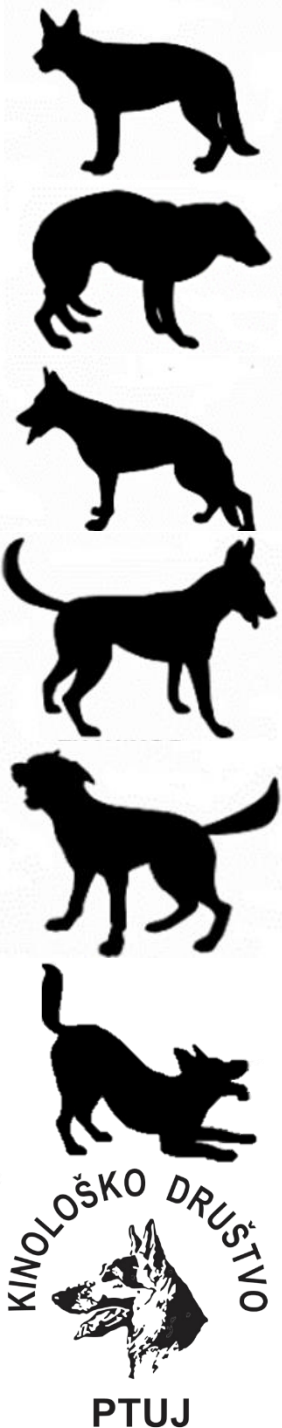
!!!Miritveni signalni psov v prisotnosti otrok!!!:

<https://www.youtube.com/watch?v=UnCWKL64AaY>

Think this picture is cute?

Look closely.

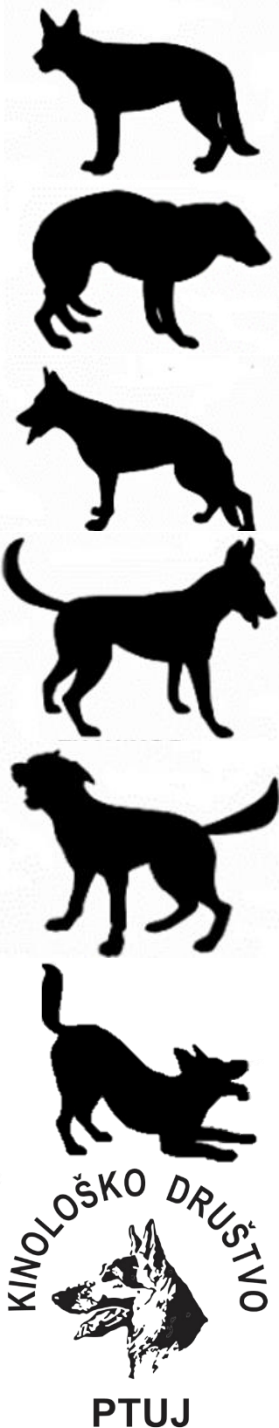




- Tukaj je predstavljenih nekaj najpogostejših miritvenih znakov, ki jih vaši kužki uporabljajo, vendar verjameva, da boste, če boste svojega psa res opazovali in želeli z njim komunicirati, opazili tudi kakšnega, ki ne bo med naštetimi. Vedeti, kaj psi govorijo, postane način življenja, ne glede na to ali gre za vašega psa ali psa, ki ga srečate.
- Poznamo okoli 30 miritvenih znakov, nekateri med temi imajo tudi dvojni pomen, saj se v določenih situacijah ne uporabljajo za pomiritev. Nekateri so bliskovito hitri, medtem, ko drugi trajajo nekaj časa.

OBRAČANJE GLAVE

- Po navadi kadar se psu prehitro ali preveč naravnost približuje drug pes.
- V vseh situacijah, ko jim je neprijetno (ko se nad njimi sklanjamo, jih dvigujemo, ...).



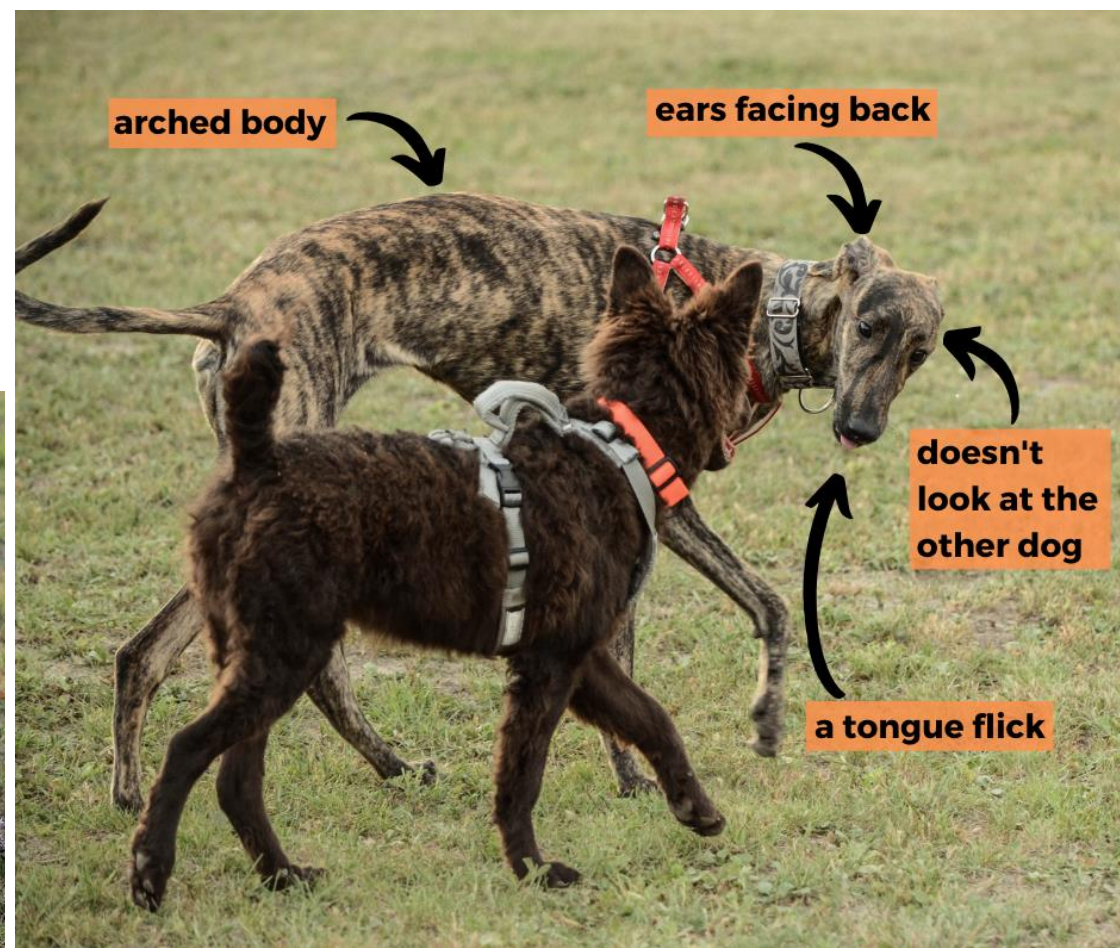
OBRAČANJE GLAVE

- Pojavi se kot hiter gib, kjer pes glavo obrne najprej na eno in nato na drugo stran.
- Lahko pa ima glavo obrnjeno na stran dlje časa.
- Psi jo po navadi uporabljajo, kadar se jim morda drug pes hitro približuje ali se morda približuje preveč naravnost ali pa ga je uporabil drug pes in ga zato tudi vaš kot odgovor na razumevanje miritvenega znaka.
- Obračanje glave v stran lahko psi uporabljajo tudi kadar se nad njimi sklanjamo, ga primemo, dvignemo... ter tako sporoča, da mu je v situaciji neprijetno.
- To je znak, ki ga lahko sami uporabljate, ko pes kaže svojo negotovost ali daje miritvene znake kadar se mu približate, obrnite glavo na stran in bo razumel, da zanj ne predstavljate grožnje.



OBRAČANJE STRAN

- Obračanje boka ali zadnjega dela proti drugemu psu.
- Pogosto bo pes najprej uporabil kakšen drug znak, in če se ta ne izkaže za dovolj učinkovitega, se bo pes poskušal obrniti bočno.
- Tudi kadar se kaj pojavi nenadoma, nepričakovano ali prehitro.



OBRAČANJE STRAN

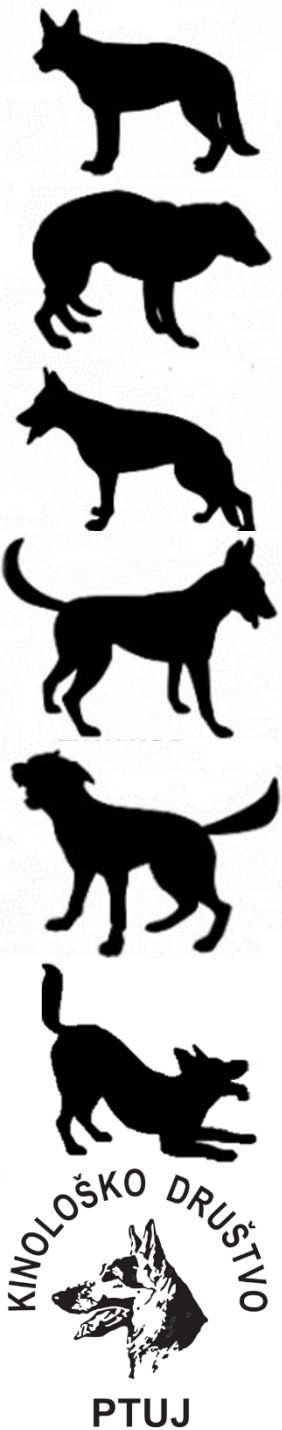
- Obračanje boka ali zadnjega dela proti drugemu psu je močan miritveni znak.
 - Pogosto bo najprej uporabljen kakšen drug znak, in če se ta ne izkaže za dovolj učinkovitega, se bo pes poskušal obrniti bočno.
 - To storijo tudi kadar se kaj pojavi nenadoma, nepričakovano ali prehitro.
 - Pes bo ta znak uporabljal v številnih situacijah, recimo kadar ste jezni ali se zdite agresivni, ko se psu jezno približate z očitnim namenom, da ga boste kaznovali ali grajali
 - Ko mladi psi dražijo odrasle pse, se bo slednji zelo pogosto obrnil na stran.
 - Ko pocukate povodec in grajate svojega psa, se bo le ta obrnil kar najdlje stran, da bi vas pomiril.
-
- Obračanje stran lahko uporabljate tudi sami, da pomirite svojega ali tujega psa, kadar je pes v vaši prisotnosti očitno nervozen, se obrnite na stran. Tudi kadar se pes počuti ogroženega, kaže zobe, renči in laja se lahko obrnete stran. Prav tako to pomaga pri tem, če vas pes skače na vas od veselja kadar vas vidi, obrnite se stran.



ZOŽEVANJE OČI

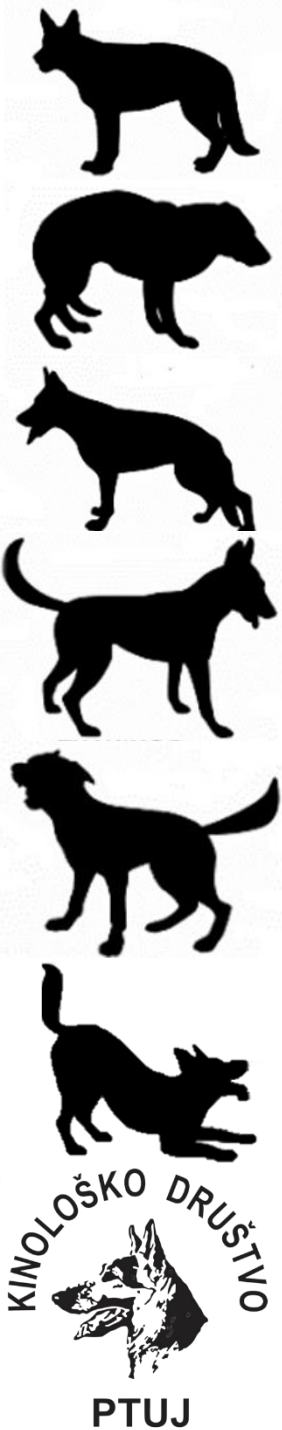
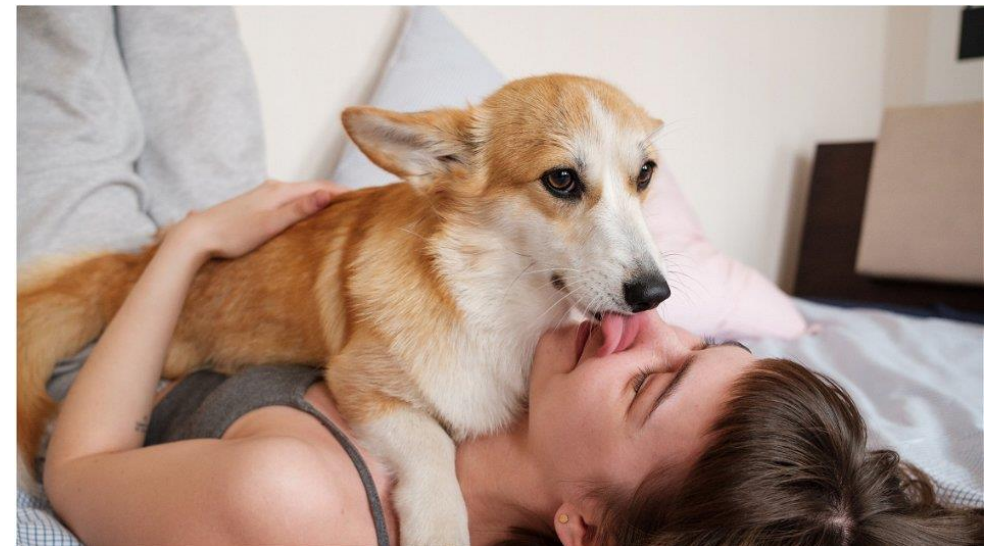
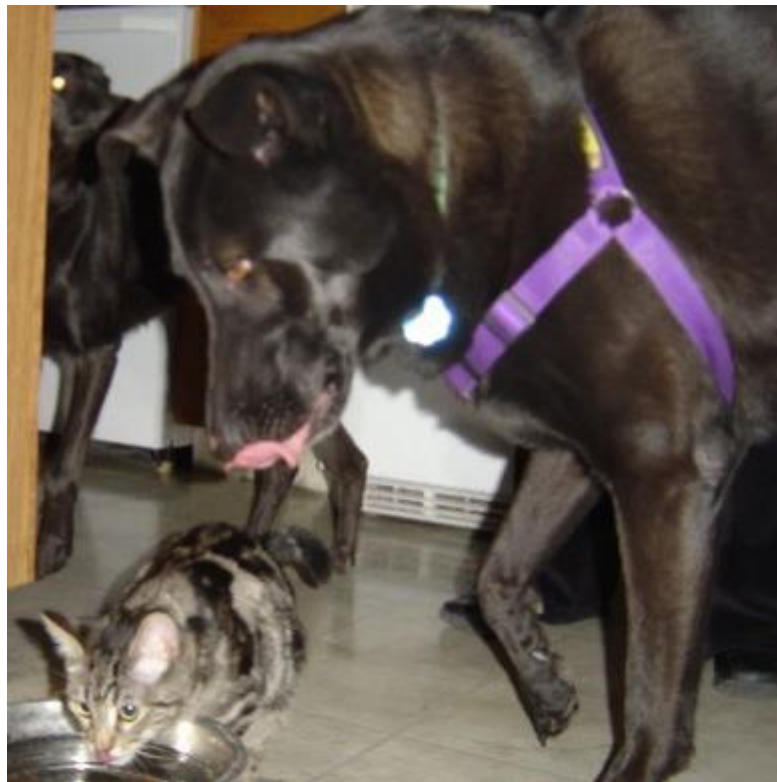


DVIGOVANJE TAČKE



OBLIZOVANJE SMRČKA

- pri srečevanju psov, kadar se sklanjamo nad njimi, kadar smo jezni na pse, ko jih močno držimo, ...





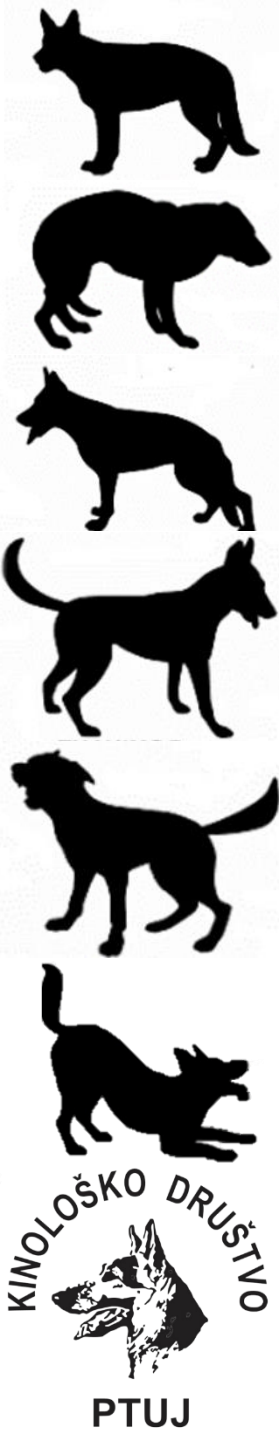
OBLIZOVANJE

- Pes se oblizne s hitrim gibom, običajno proti smrčku.
- Psi ga pogosto uporabljajo, ko se srečujejo, še posebej kadar se drug pes približa, kadar se nad psom sklanjate, ga grabite, jezo govorite z njim, ga močno držite,...
- Ker ga psi pogosto uporabljajo, nekateri bolj kot drugi a vendar ga vsi razumejo.
- Tudi ta znak lahko sami izkoristite, vendar bi vas tukaj opozorila na to, da je veliko krat potrebno uporabiti več znakov hkrati, recimo, kadar se moramo na psa skloniti, pes obrne glavo vstran in se oblizne po smrčku, takrat se tudi mi prilagodimo temu ter morda zamenjamo položaj, pogledamo psa in mu damo s tem vedeti, da je razumljen.

POČASNO GIBANJE

- Velikokrat pri srečevanju psov, kadar se na njih deremo ali ko kričimo

PRIBLIŽEVANJE V LOKU



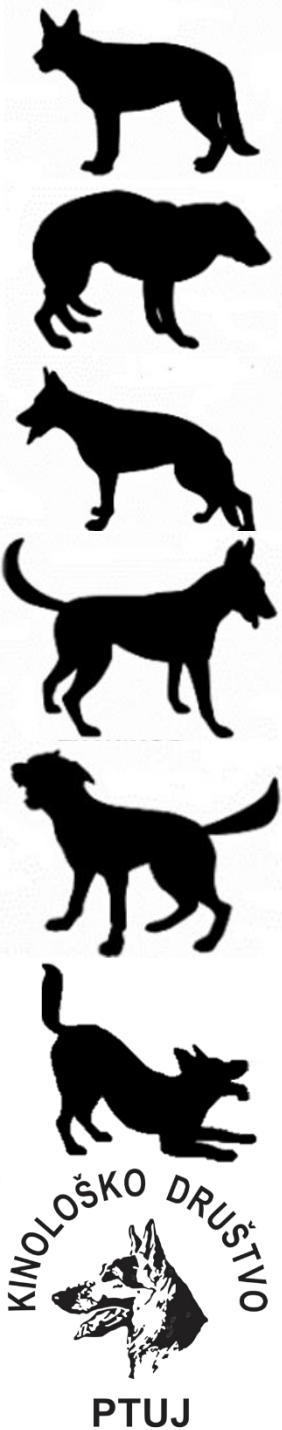
POČASNO GIBANJE

- Hitri gibi učinkujejo grozeče, počasni pa pomirjajoče.
- Počasni gibi se zelo pogosto uporabljajo, ko pes zagleda drugega psa, zato naslednjič, ko boste na sprehodu pomislite na to in namesto, da psa grajate, ga vlečete, cukate, se raje ozrite naokoli, če se vama približuje kaj kar bi lahko predstavljalo grožnjo oz. nekaj za kar pes čuti, da se mora umiriti.
- Počasno gibanje uporabljajo tudi kadar se nanje kregamo, kričimo...
- Ko se zbere več psov in so nekateri nekoliko prenapeti ter begajo naokoli, lahko opazite, da eden od psov začne zmanjševati hitrost, morda se celo popolnoma zaustavi, da bi pomiril druge.
- Počasni gibi se lahko pojavljajo tudi v situacijah kadar kužka učite ali z njim vadite kako vajo, ugotovite lahko, da strog glas povzroči počasne gibe z namenom, da bi pomiril vas.



ULEGANJE ali USEDANJE

- Ko postane igra prenapeta ali ko en pes umirja drugega psa, ki je negotov





ULEGANJE

- Ležanje na trebuhu nima nobene zveze s podrejanjem, pravzaprav velja za enega najmočnejših miritvenih znakov.
- Pes se, da zmanjša kakršne koli reakcije drugih psov, pogosto uleže in obmiruje.
- Vaš pes bo uporabil to taktiko, ko bo postala igra okoli njega nekoliko prenapeta. Odrasel pes lahko stori to, da pomiri negotovega psa.
- Ko se dva psa igrata, se lahko en uleže in s tem pokaže, da ima dovolj.
- Ležanje je eden najučinkovitejših načinov, kako pomiriti svojega psa, iztegnite se na kavču glejte TV, berite knjigo, se pomirite – in tako boste našli najboljši način za sprostitve svojega psa.

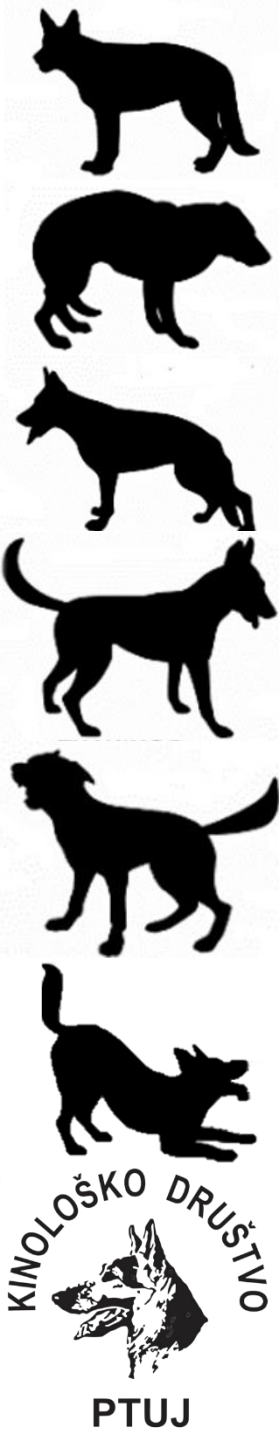
HOJA VMES

- Pes prekine napetost med dvema psoma



ZEHANJE

- Kadar kričimo, pri veterinarju, ko jim je neprijetno, ...



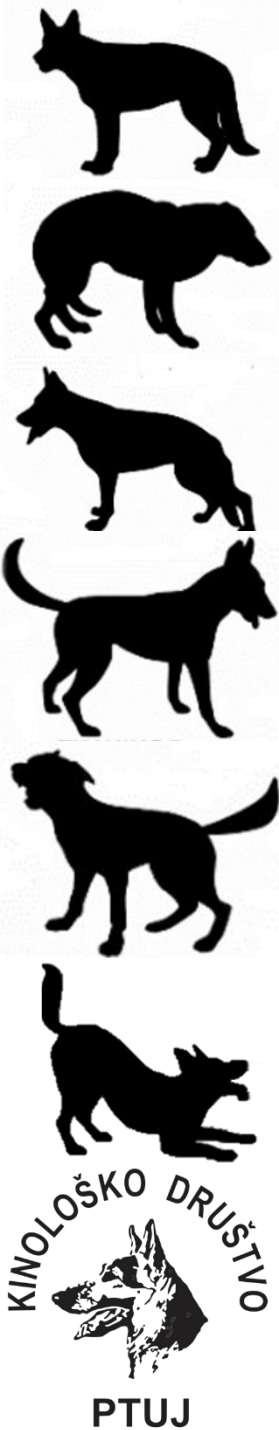
ZEHANJE

- Vsi uporabljamo zehanje za to, da pokažemo kadar smo utrujeni – pri psih velja, da zehanje uporabljajo za kazanje vseh drugih stanj pogosteje kot pa da z zehanjem sporočajo, da so utrujeni.
- Vidite lahko psa, da zeha, ko je navdušen, pri veterinarju, kadar kričite, se glasno prepirate.
- Ne pozabite, da je za psa, ki rešuje konflikte, vsak znak bližajočega se konflikta nekaj, kar je treba ustaviti, tako, da naslednjič, ko se boste doma prepirali, pogledjte svojega psa.
- Zehanje je nekaj, kar lahko uporabite tudi sami, kot učinkovit način za pomiritev psa.

Tukaj je podrobneje opredeljenih samo nekaj miritvenih znakov, na vas pa je, da svoje pse čim več in čim bolje opazujete ter mogoče s temi orodji lažje razumete kaj vam sporočajo. Veliko uspeha pri opazovanju.



MAHANJE Z REPOM



Visoko postavljen
rep, kratki in hitri
zamahi



Dominantno mahanje z repom

Vir slik: internet



Visoko postavljen rep

Pozoren in vznemirjen



Za pasmo značilna pozicija
repa

Nevtralna pozicija, raziskovanje



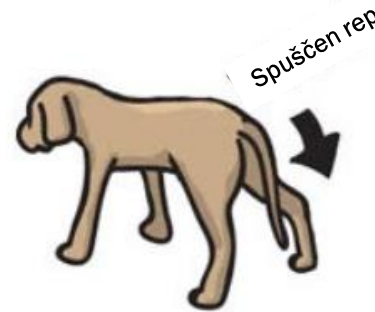
Hitri,
kratki
zamahi

Vznemirjen



Počasni
premiki

Ne preveč navdušen



Spuščen rep

Podrejenost in zaskrbljenost



Veliki,
sproščeni
zamahi

Vesel



Kratki
zamahi

Zaskrbljen ali napet



MAHANJE Z REPOM

- Mahanje z repom ne pomeni zmeraj pasjega zadovoljstva.
- Če ga spremljajo tudi drugi znaki, da je prestrašen, negotov, jezen ali pod stresom, bo mahanje repa namenjeno, da bi pomirilo vas, samega sebe ali tega kar povzroča stres.
- Prav tako visoko postavljen rep s kratkimi gibi pomeni dominanco psa, pes sporoča drugemu psu, da je samozavesten in dominanten.

Stres pri psu

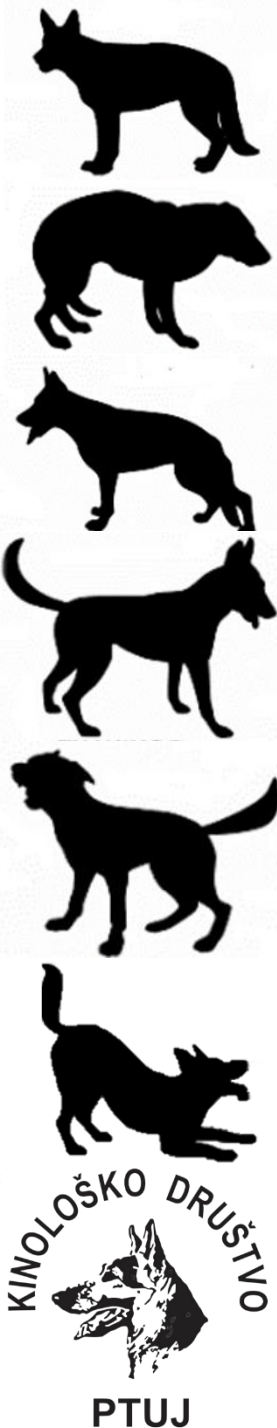
Stres pri ljudeh povzroča ogromno različnih dejavnikov in okoliščin, enako velja tudi za naše pse. **Stres doživljajo, ko se počutijo nezmožne kontrolirati situacijo.** Obremenjujejo jih bolečina, grožnje in neprijaznost, ko smo do njih jezni ali nasilni. Lahko doživijo stres, ki izhaja iz vzburjenosti, zaradi veliko teka, lovljenja žoge in splošnega igranja, lahko so v stresu zaradi ustrahovanja drugega psa, zaradi nezmožnosti biti sami...

Ko psi občutijo stres, lahko to pokažejo na več načinov. **Če je vir stresa okolica, boste pogosto opazili, da kažejo miritvene znake, da pomirijo sebe ali svojo okolico.** Ko stopnja stresa narašča, postanejo znaki izrazitejši in če ne delujejo, bo pes skušal uporabiti oddaljitvene znake. Poskušal bo pobegniti ali se v skrajnem primeru braniti. Zato zmeraj pazite na svojega psa in raje opazujte kdaj začne uporabljati miritvene znake, preden situacija eskalira.

Še en stranski dejavnik je, da psi, ki doživljajo visoko mero stresa pogosto **lahko razvijejo različna bolezenska stanja:** alergije zaradi stresa, srčne bolezni, prebavne težave.. Podobno kot ljudje.

Psi se učijo z asociacijami. Če pes doživlja zatezanje povodca, kričanje, pritiskanje k tlom in druge neprijetne stvari, kadar zagleda drugega psa in v čistem in veselem vznemirjenju (vsaj na začetku) začne lajati – bo kmalu začel druge pse povezovati z jezo, bolečino in drugimi neprijetnimi občutki, ter se na njih odzivati z agresijo ali strahom.





Pri obravnavanju težav s stresom ne smemo zdraviti samo simptomov, temveč moramo poiskati vzroke zanj. Poglejte svojega psa, ugotovite zakaj je pes pod stresom, prestrašen ali jezen. Z malo samokritičnosti do sebe in okolice, se lahko veliko naučimo tudi sami.

Kaj povzroča stres?

- Neposredna grožnja (od ljudi ali drugih psov)
- Nasilje, jeza, agresija
- Cukanje povodca, napet povodec
- Prekomerne zahteve med treningom in v vsakdanjem življenju
- Preveč hoje in aktivnosti
- Premalo hoje in aktivnosti
- Lakota, žeja
- Nezmožnost defekacije, ko je to potrebno
- Pregretost ali premraženost
- Bolečina, bolezen
- Prehrupna okolica
- Šokantni dogodki



Kako prepoznate stres pri psu:

- pes je nemiren in se ne more umiriti
- pretirano reagira na določene stvari
- uporaba miritvenih signalov
- praskanje
- lizanje, grizenje svojega telesa, grizenje stvari
- lajanje, tuljenje, cviljenje
- prebavne motnje
- tresenje
- sopenje
- trepetanje
- slaba koncentracija
- agresivno vedenje
- uporablja nadomestno vedenje – nekaj drugega kot tisto, kar bi moral početi

Predlogi kako zmanjšati stres pri psu:

- spremenite okolje
- spremenite rutino
- odpravite kaznovanje, jezo ostro discipliniranje, zatezanje povodca
- naučite se uporabljati miritvene znake
- ugotovite koliko hoje in aktivnosti potrebuje

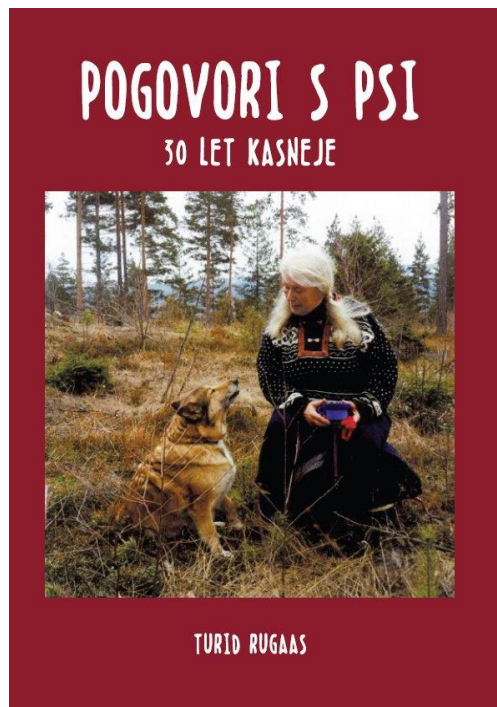
Psu dovolite, da je član tropa. Psi so krdelne živali in čutijo močno potrebo, da so skupaj s svojo skupino.

Strah lahko poveča stopnjo stresa pri psu. Stres aktivira obrambni mehanizem, zaradi česar je psa še bolj strah. Ta začarani krog moramo prekiniti. Dober začetek je, da opustite vsakršno nasilje, kaznovanje, jezo, agresijo, uporabo ostrega glasu ter nenehno nadzorovanje in ukazovanje psu. **Začnite uporabljati miritvene znake in nežnejši pristop.** Pes bo razumel in se odzval ter se bo počutil bolje zaradi vašega novega odnosa.



Viri in priporočena literatura

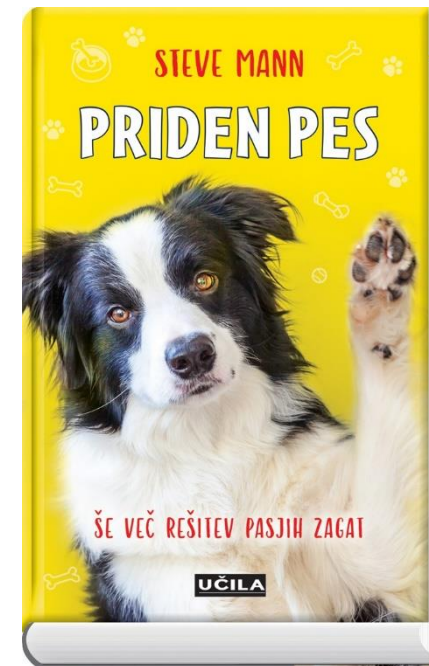
1) Turid Rugaas: Pogovori s psi



2) Sabina Stariha Pipan: Vzgojimo psa – učinkovito, a prijazno



3) Steve Mann: Priden pes



4) Glasgow dog trainer:

<https://www.youtube.com/user/glasgowdogtrainer>

5) Awakened K9:

<https://www.youtube.com/@AwakenedK9>

